

TIDNING FÖR DEN SOCIALDEMOKRATISKA KVINNORÖRELSEN.

Utgiven av Socialdemokratiska Kvinnokongressens Verkställande Utskott.

Stockholm 1909. A.-B. Arbetarnes Tryckeri

N:r 7
Juli

Prenumerationspris:
1: 20 pr helt år, 60 öre pr halvt
och 30 öre pr fjärdedels år.
Lösnummer 10 öre.

För redaktionen:
RUTH GUSTAFSON
Hagagatan 18, IV. ö. g.
STOCKHOLM.

Annonser å sista sidorna
pris 15 öre pr mm.
För expeditionen:
Elin Lindley, Tunnelgatan 1 B, I
Stockholm.

1909

Uppllys kvinnorna!

Under rubriken »Fruar och tidningsläsning» läses följande ganska beaktansvärda påstötning för dem det vederbör:

»Jag har inte läst tidningen på tre dagar», sade en av mina gifta väninnor härom dagen till mig, »så gräsligt mycket har jag haft att göra. Och därför har jag rakt inte reda på någonting. Fråga mig aldrig, om vad som händer och sker strax före någon högtid eller i allmänhet i rengöringstider, för då lever jag alldeles isolerad från världen.»

Är den lilla fru, jag här citerar, absolut enastående i sitt slag, ett ytterst sorgligt undantag? Eller finnes det flera svenska husmödrar, som vissa tider på året, precis som hon, leva »alldeles isolerade från världen»? Jag vet, att jag får fruarnas hela armé över mig, om jag svarar ja, men jag gör det i alla fall. Ett faktum är nämligen, att tidningsläsning är en av de plikter, som fruarna ej måtte försumma.

Plikter, sade jag, och det står jag fast vid. Ty det är den moderna, bildade husmoderns oavvisliga plikt att följa vad som sker ute i världen, det är hennes plikt att kunna resonera med sin man om dagens händelser, om de aktuella spörsmålen — annars är det minsann inte lönt att hon kommer med några krav på rösträtt! Och hur skall hon kunna följa med dagshändel-

MOR OCH SON.

Av H. Sörensen Ringi.

kvämt sätt att få reda på saker och ting, men vad jag tycker att den äkta mannen skulle bli trött på att ständigt fungera som upplysningsbyrå. Han kommer t. ex. hem ivrig och pratlysten en middag och bereder sig på att vid matbordet ha ett litet trevligt resonemang med hustrun om litet av varje. Men vad får han till svar på sin fråga, om vad lilla frun har för åsikt om den eller den nyheten i dagens tidning? Jo, en massa motfrågor, som röja en nedstämmande okunnighet om ifrågavarande ämne och många andra ämnen med. Samt på köpet en jeremiad om, att hon ingenting läst och ingenting vet och haft förskräckligt, ofantligt, oerhört mycket att göra, att lillan tjutit och lillan slagit sig och kaffet kokat över och att hon på det hela taget för en kolossalt ohygglig tillvaro.

Undra på att mannen efter den översköljningen tiger som muren!

Är det då alldeles omöjligt, att de gifta kvinnorna lika väl som de ogifta — och jag vill se en ogift, självförsörjande kvinna med den minsta aktning för sin självs försumma sin tidning någon dag! — kunna inrätta sig så, att de få en liten stund till övers för tidningsläsning, även när storstädningens

fasor vila över huset? Jag vägrar att tro det. Det behövs ju bara en halvtimme! På den tiden kan man till och med hinna att läsa en tidning på »herrvis» och inte, som många damer brukar, med överhoppande av ledaren,

serna, om hon inte tager del av den allmänna nyhetskällan — tidningarna? Många fruär ha en oresonlig fordran på, att deras män skola upplysa dem om allting mellan himmel och jord. Detta är ju onekligen ett be-

tråkiga lokalnotiser och den utrikespolitiska avdelningen.

Försök på!
(Söndagen.)

T h.

Men männen skola nu inte bli allt för glada, för det vatten, som här häles på deras kvarn, ty ifråga om kvinnan kan man nog med skäl instämma med fru Elma Danielsson, när hon säger, att hon är sådan, mannen vill ha henne i både det ena avscendet och det andra. D. v. s. före äktenskapet skall hon dyrkas och tillbedjas som ett avgudabeläte, då skall hon bäras över alla knaggligheter, på det hon inte må stöta sig mot någon av dem, och då skall hon hållas i okunnighet om allt mellan himmel och jord, utom det att hon är "en ängel, en härlig företeelse" o. s. v. Då tutas hennes öron fulla av gud vet allt, som står på en fänigt förälskad ung mans ordlista. Har han ekonomiska trångsmål och svårigheter, så skall hon inte ha en aning om det heller, nej då krånglar han och lånar och drar växlar och ljuger tappert.

Allt det där skall han nog tala om sedan, sedan när de bara väl blivit gifta och då skola de hjälpas åt att spara och försaka för att kunna avbetala, då skola de dela "ljuft och lett" med varandra, "själva smärtan skall bliva till sällhet", och då skall allting bli så bra, så bra! Finge hon däremot veta det nu, ja, då kunde det ju rent av hända, att hon blev förskräckt för de svårigheter, som säkert skulle komma att yppa sig för dem, och "slog upp", och det kunde han då inte utvärda. Nej, bäst därför att vänta...

Nå, hur går det? Eller rättare: hur brukar det gå, då man bygger sitt livs lycka på en lögn!?

Äck ni store, store män, som alltid ta'n munnen så full, då det gäller att framhålla kvinnans brist på en stor dygd bland dygder: logiken, ha'n i aldrig tänkt på, att också ni själva någon gång gjort er skyldiga till samma mindre rekommenderande förseelse. T. ex. om mannen i en episod av ovan skildrade beskaffenhet tänkt så här: "Nu säger jag henne, hur det är, och att det inte kan få fortgå som det börjat, att vi gemensamt få dra in litet på staten här och där på grund av bristande tillgångar o. s. v. Är hon då den kvinna jag behöver, så skall och måste hon förstå mig och detta, är hon det icke, då skall hon inte förstå det och då är hon inte heller den kvinna, som kan skapa min lycka,

då är bättre stämna i bäcken än i än."

Men för det mesta är han inte vid ett sådant tillfälle i besittning av den andliga energi och tapperhet, som fordras för att taga ett sådant steg. Det blir giftermål av med en förtjusande snekmånad, ett mindre förtjusande uppvaknande ur densamma, oenighet, bitterhet och hårda ord, elände och tårar, tårar, bara tårar.

Om frun är en oduglig husmor och en gås, så har hon inte blivit det bara se'n hon blev gift, det är ett arv från fliktiden och återigen en naturlig följd av en skev eller förvrängd uppfostran. De fel, som hon är behäftad med, och som av fästmannen tillbads som små "förtjusande lyten", bli av maken kallade vid sitt rätta namn. Tablå! — Och sedan återigen tårar, tårar...

Hur månet hems lycka, som annars till synes haft alla förutsättningar för denna, har inte också strandat på kvinnans absoluta oförmåga att uppskatta och respektera mannens arbete. Om så därtill detta hans arbete går i den andliga genren, hör en sådan synd av henne till dem, som han aldrig kan förlåta.

Om en man med högre vyer är nog skumögd att gifta sig med en gås eller ett våg, så är han förvisso till alla delar att beklaga. Men han saknar dock sällan surrogat, om hans hem blivit motsatsen till vad han tänkt sig. Och, det gör ju inte kvinnan heller förstås, n. b. om hon hör till dem, som kunna gå till togs med sin olycka, och det gör hon naturligtvis! Äck, hon har så många "vänner", som tycka synd om henne — och så är det så pikant att få taga del av interiörerna i ett sådant hem. De, som naturligtvis dock få det värst i ett sådant av alla slags onda andar besatt hem äro naturligtvis barnen, vilket Strindberg lär veta av, när han i "Tjänstekvinnans son" kallar detta "barnens helvete".

Vad som här påvisats, gäller emellertid huvudsakligast den klass, som har råd att hålla sig med ett mindre harmoniskt hem och samliv på grund av för högt levnadssätt eller andra på den högre skalan förekommande oegentligheter. Många gånger bidrager, inte minst bland denna klass, som oftast saknar högre vyer eller mål utanför deras egen privata horisont, de tusentals futtiga tvister om strunt

och småsaker, som "blir till hela berg, där hög i hög de ramla", och som så lätt äro ägnade att göra ett par individers samlevnad minst sagt odräglig.

Men så ha vi en annan klass av folk, som inte ha råd att draga några sådana där lättsinniga växlar på livets lycka, men som gör det ändå. Men här är det nog i de allra flesta fall den sociala orättvisan, som är det ondas rot och upphov. Där nöden går in genom dörren, går kärleken ut genom fönstret, säger ett gammalt sant ordspråk. Dock är det naturligtvis inte alltid fallet. Nog har man sett månet burget arbetarehem, men lika många gånger där förgäves sökt "det där", som gör, att man känner sig så varm om hjärtat och så hemma, det där av sympati och andlig förståelse, som vid första besöket slår en till mötes i ord, i blickar, i barnen och möblerna, i atmosfären, i allt, med ett ord.

Det är just med anledning härav, som man skulle vilja säga något till arbetarekvinnan, speciellt den ogifta arbeterskan.

"Barbarskogens" Rosa är överklig — ett undantag, som bekräftar regeln visserligen — och alls icke ägnad att fylla måttet som typ. Ty säg mig ett enda fall, där en ung arbetarefficka med en jämnstruken intelligens som hennes, är så besjälad av socialismens idéer eller av solidaritetskänslan för och med sina kamrater och likar, att hon i stället för att bli gift med en student och f. ö. arvtagare till en stor förmögenhet, helt tranokilt avstår härifrån för att ge sig åt en låt vara entusiastisk idealist, men dock en, som inte har brödet för dagen knappast, en vagabond. Hon ett den dagliga fattigdomens och ännu dagligare arbetets barn! Åhnej! Och vem skulle kunna klandra henne för det, eller ens begära något sådant.

Det är just detta, att kvinnan inte minst inom arbetareklassen i allmänhet står ganska långt efter mannen, andligt sett, som är att beklaga. Hon saknar hans starka begär att bilda och utveckla sig inåt för att sedan stå starkare utåt. Ty han vet nu, att kunskap är makt. Men varför står hon då efter i detta hänseende? Jag vet att man skall svara, att det är därför, att hennes natur är ytligare och grundare än mannens, att hennes intellektuella krav aldrig kan gå så högt och djupt som hans. Jag tror det icke. Sant är

naturligtvis, att hon är mera impulsiv än djuptänkt, men det är inte därmed bevisat, att hon alltid har sämre impulser än mannen. Felet ligger nog mycket däri, att hon i århundraden hållits utestängd från mannens verksamhetskrets och även från de tillfällen, som bjudits honom för sin utbildning. Hon har helt enkelt icke fått smak på den härliga frukten från kunskapens rika träd!

Det är väl inte sagt, att alla kvinnor äro behäftade med hönshjärnor, fast en viss elit av män lärt dem, att de äro så oemotståndliga, när de kackla! Männe inte också "bara en kvinna" inom sig kan hysa något av de tankar och känslor, som annars sägs ligga högt över hennes horisont och tankesfär.

"Djupt i mitt väsen bor en liten gnista, att locka den i dagen är mitt mål, min levnads mål, mitt första och mitt sista. Den lilla gnistan är mitt livs elände, den lilla gnistan är min salighet!"

* * *

För att få ett lika enkelt som slående exempel på den beklagliga indolens, som ännu behärskar en stor del av våra arbeterskor, för upplysning och vetande t. o. m. inom sin egen sak, socialismen, behöver man bara gå till Folkets Hus, här eller där, då något föredrag av mera lärorikt och svärfattligt slag går av stapeln. Publiken är till minst tre fjärdedelar representerad av män, unga som gamla, under det man efter föredragets slut i vestibuler och läsrum stöter på en hel kö av unga flickor, som sålunda avvaktat tiden för detta, ty — det skall bli dans efteråt.

Nu är det inte meningen att komma fram med några olämpliga moralkakor mot eller om dansen som sådan. Det är visst salig biskop Sundberg, som sagt, att det att "förbjuda en ung flicka att dansa, är detsamma som att förbjuda en kalv att hoppa". Det skulle således strida mot hennes natur att avstå från denna sport. Må hon därför dansa, dansa av hjärtans lust, då det skänker henne nöje och vederkvickelse. Men att dansa i tid och otid, när helst en ledig stund gives, kan inte bli till någon vederkvickelse, det blir till en sjuka. Hon skulle tänka på den egna nyttan först och nöjet sedan, den nytta, som hennes egna jag skulle ha av att litet mera bli tillgodosett med en

om möjligt daglig spis åt själen. Och kommer hon väl så långt, att hon i denna nytta ser ock finner ett nöje, då är dansen inte längre för henne någon farlig eller depreverande förströelse.

Det är visst Lassalle, som sagt till de breda lagren: "Eder anstå icke förtryckarnas laster eller tanklöshetens lätta förströelser".

För att den unga kvinnan skall kunna höja sig över sig själv, måste hon bli en utpräglad gourmand på nöjen, ty intet är väl mera ägnat att hålla henne nere i den andliga fördummelse och efterblivenhet än just dessa "tanklösa förströelser". Att däremot staka ut spår här och spår där för henne att följa, kan ingen, ty "det har ingen människa fått makt att gå en annan väg än just sin egen". Man kan bara säga åt henne, att alltid komma ihåg, att okunnigheten är hennes lyckas färligaste fiende och uppmana henne till att söka lyfta sitt sinne mot de högre vidderna upp över allt lumpet och lågt. När kvinnan blir upplyst, har hon mycken gärning att göra omedelbart. Men det måste bli samarbete för att bli kraftbringande nog. Och kanske kunna vi än, trots allt, sjunga med den store norske skalden:

"Her er sommersol nok, her er sædejord nok, bare vi, bare vi have kjærlighed nok. Her er digtende trang gjennom arbejds gang til at løfte vårt land, blot vi løfter i flok."

Julia Ström.

Min dröm.

(För Morgonbris.)

Och jag drömde att jorden var rik och ljus,
och himlen så strålände klar;
och vindarnas varma melodiska sus,
sjöng sin vårsång så underbar
kring grönskande nejder, där männ'skorna bo,
i endrökt och kärlek, i lugn och i ro.

Och jag såg i min dröm sköna qyllene fält
där skördemän glada gå!
Men de voro, som nu, ej lärda av svält,
gick ej klädda i trasor grå.
Deras rygg var ej mera av träloket böjd,
i blicken låg kvad smärta ej röjd.

Och jag såg i min dröm glada lekande barn,
med kinder som vallmon röd;
men de voro ej dömda till Grottes kvarn
att förtvina i trældom och nöd.
Så fagra som vårblommor voro de små,
och livsglädjen strålar ur ögonen blå.

Och jag såg i min dröm, när kvällsolens glans
strödde purpur på västerväg,
mina drömbarn sig samla till lekar och dans,
på en äng, som i solguld låg.
O, fagreste drömland, du hägrar så blid
med sol i ditt sköte, med lycka och frid.

Och jag såg bland de unga en gammal man,
som silver så vitt var hans hår.
Han täljde om striden, hur het den brann
för frihet, i hans unga vär.
Jag såg hos de unga, hur läven smög fram,
de äro veka mitt drömlands barn.

MONA.

Moderskapsförsäkring.

I.

Det finns få sidor i den moderna kapitalismens historia, som äro fyllda av så många svårlösta och vittomfattande problem som den, vilken handlar om kvinnoarbetet. Ehuru kapitalismen ingalunda är den första ekonomiska tidsålder, där denna fråga sett dagen, så intar den likväl inom dess hastigt svängande horisont en så bred del av grunden, att de flesta stråkvägar leda över dess område och många stråla ut därifrån.

Redan medeltidens städer hade sin kvinnoarbetsfråga. Hemmets produktion gav visserligen ännu syselsättning åt de flesta kvinnohänder. Men det fanns redan då arbetslösa, arbetssökande kvinnor. Det gavs kvinnor, som arbetade i männens yrken, det fanns kvinnliga läkare, och inom klostrens murar arbetade kvinnorna som skrivare och translatorer. Men främstvar det spinnandets under långa generationer nedärvda färdighet, som grundlade kvinnans yrkesarbete: under skråtiden se vi inom textilarbetet kvinnliga skråväxa upp, kvinnliga arbetsgivare och mästare sköta sin näring. Så kommer, med skråväsendets kamp mot den anbrytande världsekonomiska utvecklingen, dess sjunkande avsättningsmöjligheter. All konkurrens måste hållas fjärran, och främst skulle då den löntryckande kvinnliga konkurrensen spärras. Kvinnorna trängdes ut ur skråna. Men samtidigt — vi befinna oss vid mitten och slutet av 1700-talet — bryter den moderna ekonomiska tiden in och med den nya förvärvsmöjligheter för kvinnan. Förlagsindustrin behöver dem som hemarbeterskor, manufakturerna och fabrikerne som flinka händer vid spinnumaskiner och mekaniska vävstolar.

Kapitalismens signatur är framför allt denna: en otroligt ökad möjlighet till ränteavkastning för allt kapital. I detta kapitalismens väsen ligger också strävandet att ge kapitalet den högsta möjliga ränteinkomsten. Vad var då självklarare än att industrialismen skulle söka att i vidsträcktaste grad ersätta mansarbetet med det billigare kvinno- och barnarbetet? På detta sätt växte kapitalets avkastning, men

inleddes också en djupgripande omvärkning av de lägre folkklassernas levnadsställning. Kvinnorna drogos in i arbeten av varje slag, utan hänsyn till om deras fysiska eller psykiska jag lede obotligt därunder. Yrkesarbetet blev en nödvändighet för en alltjämt och ännu ständigt växande skara av kvinnor, där det tidigare varit en nödfallsutväg för ett litet fåtal. Arbetarklassens kvinna blev och är icke längre främst dottern, hustrun och modern, utan arbeterskan, vilken genom lönarbete förtjänar sitt eget bröd eller det plus till familjens bröd, som är nödvändigt för att denna skall kunna leva.

Men kapitalismens insats i kvinnoarbetsfrågan är icke uttömd härmed. Den har berövat alla kvinnor mycket av de arbetsmöjligheter som hemmet fordom gav. Den har skapat storstädernas svindlande jordränta och tvingat fram hyreskasernernas stenöknar, vilka kvävt de sista utsikterna till ett av de sundaste kvinnoarbetena: den egna trädgårdens skötsel. Kapitalismen har således icke blott lagt ett tungt ok på arbetarkvinnans skuldror — den har också medfört tomhet för de högre klassernas kvinnor, särskilt de vuxna, ogifta dottrarna, gjort deras händer sysslösa, och för mycket stora delar av dem skapat yrkesarbetets tvång.

Det är blott ett yrke, ett av kvinnans kall, för vilket vår tids ekonomiska liv visat ett mycket ljumt intresse, och det är moderskallet. Här skall icke diskuteras, huruvida yrkesarbetet för kvinnans egen del i allmänhet kan ersätta moderskapet. Jag vill gärna tro, att så icke är. Den kvinna, som nödgas avstå från vad kärleken och moderskallet äro ägnade att skänka de flesta kvinnor, berövas väl sannolikt något av en livets utveckling och lycka, som intet annat förmår uppväga. I det moderna samhället är ju emellertid moderskallet i allmänhet bundet vid äktenskapet. Vilka moralens utropstecken man sätter efter det i annan form nådda moderskapet kan vara en bisak, så länge vår nuvarande ekonomiska och sociala organisation alltför ofta gör det liktydigt med elände. Äktenskapet är emellertid, ekonomiskt sett, icke heller längre i samma gynnsamma ställning som förr. Från att ha varit en harmonisk enhet mellan två producenter, båda nödvändiga för varandra, är det i huvudsak numera för vissa befolkningslager endast — sit venia verbo — en konsumtionsförening, uppbyggd på hustruns och barnens underhåll genom mannens förvärvsarbete. Då nu detta arbete inom allt flera av de högre klassernas yrken lämnar ett jämförelsevis blygsamt ekonomiskt resultat, men levnadskostnader och behov alltjämt befinna sig i stigande, så följer härav minskad äktenskapsfrekvens och således inom dessa klasser: ett ökat antal kvinnor, som gå ogifta genom livet.

Inom arbetarklassen får denna bild likväl en annan karaktär. Äktenskapsfrekvensen torde här näppeligen vara

stadd på återgång. Men vad som kännetecknar läget hos denna klass är, att mannens inkomst icke räcker till för att uppehålla familjen, att således kvinnans arbetskraft måste tagas i anspråk, om nöden skall hållas från dörren. De högre klassernas döttrar fyllas i regel oåterkalleligen till yrkesarbetets skaror först sedan moderskallet förvägrats dem, arbetarklassens kvinnor måste fylla den dubbla uppgiften av förvärvsarbete och moderskap.*

Statistiken ger endast sällan möjlighet till någon föreställning om antalet av de arbetarkvinnor som utom sitt arbete ha hem och barn att sköta. Men helt visst är deras antal mycket betydande. Om vi icke särskilt nämna de ogifta mödrarna, så finna vi här hemarbeterskornas undandolda hopar, vidare torparnas och statarnas hustrur samt, först och sist, industriens stora skaror av gifta kvinnor och änkor.

Det är vid dessa sistnämnda kvinnors förhållanden, som alla reformsträvanden på detta område hittills knutit fast. Redan tidigt har man måst komma till insikt om att i dessa mödrars yrkesarbete låg en fara icke blott för en viss grupp av individer eller för en särskild klass, utan för hela det folk, av vilka de utgjorde en del. Alla länders sociala lagstiftare ha visat sig äga förståelse för att här något hotade, och därför äga de flesta av världens fabriksarbeterskor i denna stund ett visst legalt skydd. Kanske har det vid genomförandet av dessa lagar ofta hägrat som mål för en och annan, vilken sökt tränga till frågans botten, att förbjuda yrkesarbete av denna art för alla hustrur. Denna utopi tillhör emellertid sannolikt icke de enbart lyckobringandes klass. Vad man däremot utan tvivel bör sträva för är att ordna kvinnans, särskilt hustruns yrkesarbete så, att det inskränkes till förmån för och anpassas efter de krav moderskallets utövande ställer på henne. För arbetarkvinnan i hennes nuvarande ställning vore möjligheten av en harmonisk samverkan mellan yrkesarbete och moderskap helt visst idealet.

Bland alla de tankar, som framkallats av önskemål sådana som dessa, torde på den sociala lagstiftningens område få vara av mer omfattande betydelse och äga större förutsättningar att åvägbringa verkliga, praktiska fördelar än den som rymmes i moderskapsförskrivningens idé.

(Social Tidskrift.) M. Marcus.

* R. Wilbrandt ger i ett litet arbete "Die Frauenarbeit", Leipzig 1906, en koncis och levande framställning av de här antydda problemen.

Litteratur.

Insånda böcker och broschyver.

Hemlighetsfulla och fantastiska historier av Edgar Allan Poe. (1 kr.)

Havets arbetare av Viktor Hugo. (1 kr.)
Jakob Ärlig av Fredrik Marryat. (1 kr.)
Brånasmedens dikter.
I Blindo av Astrid Ahnfeldt.
Björck & Börjessons förlag.

Arbetsstatistik nr 5 (1909). Kommerskollegii meddelande.

Arbetarnas studiehåndbok, den av nykterhetsorden Verdandi utgivna vägledningen för rationellt bedrivande av självstudier, har utkommit med ett tredje häfte. Detta inledes med en längre populärt undervisande artikel om svenska språket av lektor Odal Ottelin, vidare en uppsats om lagkunskap av professor Nils Stjernberg, om konst av intendent fil. dr. Axel L. Romdahl, om religionshistoria av rektor Sven Lönborg, om filosofi av docenten Axel Herrlin och slutligen en artikel av fil. kand. Gustaf Norén om astronomi.

Priset på detta 68-sidiga häfte är liksom för de föregående 50 öre.

Arbetet rekommenderas till alla, som vilja på egen hand närmare studera skilda frågor. Följas de i detsamma av var på sina områden framstående författarna givna anvisningarna och råden, så kan en och var för det minsta arbetet och de minsta kostnaderna skaffa sig ett betydande kunskapsförråd.

Vindar, av Emil Olofsson, är en liten samling av agitationssånger med vacker rytm och kraftig ton uti. Det lilla häftet utgives till förmån för Arboga arbetarebibliotek och kostar 25 öre samt förtjänar både för innehållet och syftet en bra spridning inom arbetarörelsen.

Rösträttslitteratur:

Statsintresset och kvinnans rösträtt av dr. Lydia Wahlström. (40 öre.)

Partiuttalanden i kvinnans rösträttsfråga. (25 öre.)

Kvinnorösträtten på Nya Zeeland av Mrs K. B. Sheppard. (40 öre.)

Den första av de tre rösträttsbroschyerna är avsedd för agitation bland högerns kvinnor för rösträttsaken och är i det stora hela logisk och klar när det gäller att bevisa omkull argumenten mot kvinnorösträtten.

Men när dr. Wahlström i samma broschyr skall söka förjaga »socialistskräcken» hos de borgerliga kvinnorna blir det på bekostnad av vanlig vederhäftighet i fråga om upplysningar och dragna slutsatser om kvinnornas ställning och arbete inom rörelsen. Dock har R. G — n i Soc.-D., Agnes Söderkvist i Folket och Maria Kvist i Arbetarebladet samt olika kvinnoklubbar kraftigt reagerat mot de påstående i broschyren vilka tala om socialistkvinnorna, att ej mera därom nu i Morgonbris behöver talas.

Partiuttalanden i kvinnans rösträttsfråga är ett referat över de anföranden å ett möte å Runan, Stockholm, sept. 1908, vilket möte Morgonbris då omtalade.

Kvinnorösträtten å Nya Zeeland innehåller, förutom vederläggning av gamla argument mot kvinnans rösträtt genom att visa på resultaten där kvinnorna genom denna fått medverka i samhälls- och reformarbetet, en del gynnsamma uttalanden utav framstående män å Nya Zeeland om kvinnorösträttens verkningar.

Solsalm.

*O, nya dag av jus och vårlig ro . .
du stiger klar på nattens svartå bränder.
Det spirar sånger i mitt gröna bo
om njuka armar och om morgonländer.*

*Min hand blev varm emellan kvinno-
händer,
mitt öga stort av trots och tapper tro.
Och hela världen ler med vita tänder
inunder unga läppars röda bro.*

*Så res dej, heta blod, i hat och hunger,
skölj bort de långa årens tysta tårar.
I rutan lyser dagens skarpa färg.*

*Hör, morgonvindar i mitt öra sjunger.
Jag stiger opp på löflets blåa bärg
med bröstet högt av sol och ljusa vårar!*

Ture Nerman.

En moder.

För "Morgonbris"

av

Henning v. Melsted.

(Forts. fr. n:r 6.)

Följande vecka födde hon barnet.

Det blev en gosse, ljushårig som Hildur själv och blåögd. Något drag av fadern såg hon icke, det glädde henne. Det blev mera hennes eget på det sättet. Men någon djupare ovilja kunde hon icke känna mot mannen. Han var som om han aldrig funnits. Hon visste för litet om honom för att han skulle kunna bli någon mer levande verklighet för henne. För resten var det nog i välmening som han bett henne följa med upp i sitt rum den natten, det trodde hon, fastän han sagt, han hade plats åt henne och hon därmed trott att han menat en soffa. Men han hade ingen soffa. Hon hade måsta hans säng, och själv hade han satt sig i gungstolen. Men efter några timmar, varunder ingendera kunnat sova, hade hon bett att få sitta i gungstolen och att han skulle ta hennes plats. Det hade han icke velat höra talas om.

Men då hon icke gav med sig, hade han till sist frågat om hon icke som sjuksköterska sett så mycket män, att det väl ingenting kunde göra om de lågo i syskonbädd...

Hon hade icke förmått komma med några avgörande invändningar.

Det var som om förslaget avväpnat henne och gjort henne maktlös.

Han hade också uppfört sig så respektfullt och fint, och hon fann det verkligen synd att han skulle behöva sitta hela långa natten i gungstolen, fastän han sagt, att han skulle i arbete tidigt följande morgon.

Så hade hon tigande givit sitt bifall.

När hon tänkte efter hur det sedan gått till, måste hon medge, att de lytt en makt, som varit starkare än de.

Det var ingenderas skuld att det gått så illa.

Timme efter timme hade de legat vakna, tills vårmorgonen grydde under rullgardinen och det ljusnade i det lilla rummet. Vinden susade genom lindarna i den närbelägna kyrkogården och duvornas kutter hördes från fönsterblecket. De första tonerna av stadens vaknande liv slog upp mot de båda människorna i kammaren under takåsen. Då möttes deras ögon plötsligt och med en lust efter livet, som våren väcker och en törst efter att njuta grepo de om varandra som man och kvinna.

Utän smekord ägde de varandra, utan smekord skildes de.

Tyst och ordlös gick hon ifrån honom.

Och hon sökte honom aldrig.

Hon mindes, att hon sett en förlovningsring glimma på hans finger. Och ville han träffa henne, visste han ju, var hon fanns. Men när hon märkte att hon skulle bli moder, blev dock frestelsen stor att uppsöka honom och ställa honom till svars. Hon insåg dock vid närmare betänkande, att hon svårigen skulle kunna övertyga honom, att hon icke haft någon annan man, ja, kanske trodde han rent av att hon kommit från ett kärleksmöte den natten, då de träffats. Hon fann också att hon blygdes för att återse honom. Och dessutom hade hon något självständigt i sin karaktär, som kom henne att önska att ensam äga sitt barn och få bereda dess framtid.

Efter något sökande fann hon en fostermor, som ingav henne förtroende.

Och åt henne överlämnade hon sin gosse.

Sedan sökte hon sig plats, och nu började för Hildur ett nytt liv, fyllt av omsorger för barnet och arbetslust. Arbetet blev henne en glädje på ett helt annat sätt än förr. Det blev en sådan mening därmed. För varje månad betalade hon av sin lön större delen till lille Karls underhåll, och varje fritid använde hon för att besöka honom.

Hildur hade sedan gammalt en bok, däri hon skrivit upp verser, som hon fäst sig vid i tidningar och kalendrar. Det kom henne väl till pass nu. Det var ofta barnvisor. Hon kunde dem utantill.

Hon sjöng dem för sin gosse.

Så gingo tre år.

Det var ingen hemlighet för familjen, där hon tjänade, att hon var moder. Hon rörde alla genom sin uppenbara hängivenhet för den lille och den oförställda lycka hon erfor vid att få

tala om honom och alla hans små framsteg.

En dag fick hon resa ut till sitt förra herrskap och hälsa på. Där var nu varken långa Boda eller Kristin eller Maja kvar. Hon hade gossen med sig, och hon blev mottagen med välvilja. Herrskapet prisade det vackra barnet.

Ingen syntes längre minnas de tjugu kronorna, som hon varit i olycka för.

Och äntligen fann hon, att hon blivit fri från den skamfläck, som varit fästad vid henne genom den orättvisa misstanken om stölden.

Sedan hon rest, frågade fru Nordh sin man:

— Nä, tror du att hon fortfarande ångrar den där natten?

— Ni kvinnor, svarade jägmästaren, kunna aldrig hålla i sär två synpunkter. Å ena sidan måste hon naturligtvis som hederlig kvinna ångra att det gick till som det gick, å andra sidan kan hon vara glad åt följden.

Då skrattade hustrun.

— Ni män med edra distinktioner!

Och hon kysste honom.

Men mannen behöll sin åsikt.

— Vi ha inte sett slutet, sade han blott.

Och det var rätt anmärkt, ty det gick illa.

*

Gossen växte upp och artade sig väl. Hildur blev mer och mer stolt över honom.

Ingenting föreföll henne vara gott nog åt hennes lilla prins, och alla pengar hon kunde undvara genom att lappa och laga på sina egna kläder, använde hon nu till att köpa åt den lille.

Så kom olyckans år.

För att öka sina inkomster hade Hildur tagit plats på ett hotell. Härigenom skulle hon få bättre råd att hålla barnet med vad det behövde. Gossen hade haft barnsjukdomarna och behövde medicin, stärkande medel och lantluft om sommaren. Visserligen hade man varnat Hildur för hotellplatserna, men hon lyssnade icke därtill. Hon var säker på sig själv. Hon hade prövat livet, menade hon, och bränt barnskyr elden, sade hon med ett leende till dem, som gjorde henne föreställningar.

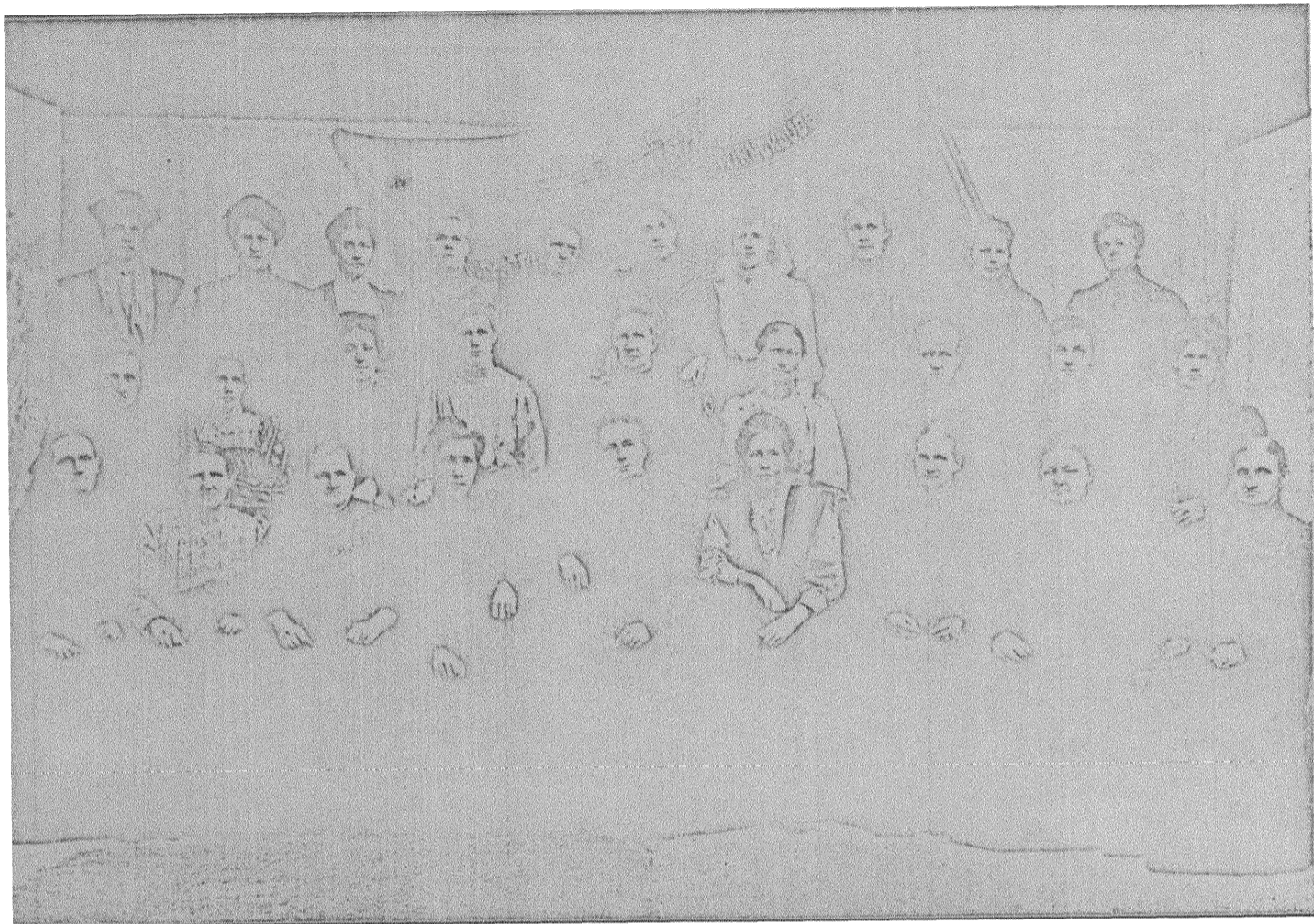
Det tycktes också som om allt skulle gå väl.

Hela vintern hade hon haft sin plats. Det var ett strängt och bråskande arbete, men hon hade sina bestämda fritider, och då var hon ute med barnet. De blanka butikfönstren visade henne bilden av henne själv och gossen, och hon fann att hon liknade en gift och välaktad moder med sitt barn.

— Vad är det för skillnad, sade hon, jag har ingen man, men jag försörjer mig själv.

Folk vände sig ibland om efter henne, men det var därför att gossen var vacker och hon söt.

(Forts.)

NYKÖPINGS ALLMÄNNA KVINNOKLUBB.

Kvinnan och den socialistiska rörelsen.

Ur en svensk-amerikansk broschyr med ovanstående namn, skriven av en kvinna, Olive M. Johnson, hämta vi följande artikel:

Kvinnans invasion på industriens fält.

Då samhällets ekonomiska grundval förflyttades ifrån hemmet, sågo vi att arbetareklassens kvinnor med naturnödvändighet drevo mot verkstaden och fabriken. Där funno de dörrarna öppna. Arbetsdelningen hade avskaffat nödvändigheten av skolning i yrket och följaktligen överflödiggjort ett långt lärlingsskap. Arbetarnas göra består nu i att sköta och mata maskinen, eller att taga mot den färdiga produkten, packa in den, påsätta etiketter o. s. v. Vad som i somliga branscher uteslutande är nödvändigt, är flinka fingrar, noggrann uppmärksamhet, tålmod och underdånighet.

Det första resultatet av maskinens introducering, var ökad konkurrens bland männen om arbetstillfällena. Därigenom sjönko lönerna. Därtill kom, att maskinen förenklade arbetsprocessen, och öppnade fältet för kvinnor och barn och på så sätt blev

det ännu flera arbetare som tävlade om arbetstillfällena. Detta verkade, att möjligheterna att ingå giftermål, bilda familj och uppföda barn blevo mindre. I dag tager det en familjs vuxna medlemmars — och ofta även barnens — gemensamma strävan, att uppehålla familjen. Och om det lyckas dem att mera än "hålla hungern från dörren", så bliver civilisationens fordringar större och smaksinnet utvecklas. För att tillfredsställa denna smak äro arbetarna fullt villiga att arbeta. Särskilt är detta så, vad vidkommer den yngre generationen, som nästan hellre icke ville vara född, än att icke kunna vara "med sin tid".

Kapitalistklassen strävar alltid efter profit. Därför söker den alltid efter billig och lätt exploaterad arbetskraft. Därför anställer den med glädje kvinnor och barn, där så är möjligt. Att kvinnor äro billigare än män kan icke förnekas. Varför så är, även då de utföra samma arbete, bör icke förorsaka den minsta undran. Det ligger där bakom nästan en hel världshistoria. Kvinnorna äro icke av tradition varken själv- eller familjeförsörjare. Ännu i dag är det så, att tusenden av dem blott arbeta för att hjälpa fram familjen, eller för att åt sig själva förtjäna till kläder och lite nålpenngar. De ha aldrig i världen varit vana att slå sig fram, och därför låta de lättare im-

ponera på sig och kuvas. De ha aldrig varit med om några massrörelser, och därför äro de ovana till organisation, och förbliva i allmänhet oorganiserade.

Tillvarons osäkerhet.

Det är ett för det moderna samhället särskilt betecknande fenomen, vilket kanske mera än verklig svält driver familjens alla medlemmar in i den kapitalistiska utsugningens spindelnät. Och det är förhållandenas osäkerhet. Nödens spöke är lika förskräckligt som nöden själv. Införandet av arbetsbesparande maskineri, gör tid efter annan tusende arbetare utan arbete. Ingen vet vems tur det är näst. Icke den mest duglige mekaniske arbetaren, ej heller den, vars sysselsättning huvudsakligast består i tankearbete, är utom räckhåll för maskinens konkurrens. Arbetsfördelningen samt andra tekniska och moderna metoder göra det allt mer och mer möjligt att ersätta dyr arbetskraft med billig.

Och, vad mera är, den ofantliga utsträckning och tilltagande hastighet, som kännetecknar den moderna produktionen och transporten, samt kapitalisternas ständiga tävlan att öka sin profit genom att uraktlåta att insätta kostsamma säkerhetsanordningar och andra behövliga försiktighetsåtgärder gör arbetet i den moderna produktionen allt mera vanskligt. Industrins fält är som ett krigsfält, översälat med

arbetarens lik. Då man på morgonen begiver sig till arbete, är man icke säker på att man icke kommer tillbaka på kvällen som krympling, såvida man alls återvänder med livet i behåll. Skalderna berättar om människornas omänsklighet gent emot varandra i flydda tider av brutalitet. Krig har alltid åstadkommit förstörelse. Friska arbetsföra män ha blivit dödade, och kvinnorna blivit änkor och barnen faderlösa. I sådana tider ha kvinnorna ofta måst taga itu med hårt och grovt arbete. Det är i dag mindre av det slagets krig, men det industriella kriget är mycket mera fördömande. Flera människor omkomna årligen däri, än som blivit dödade i något av världens största krig. Just som detta skrives (dec. 1907) skulle hela världen känna en förskräckelsens rysning vid underrättelserna om flera svåra gruvolyckor, ifall det icke vore ett faktum, att dylika saker blivit så alldagliga, att de icke längre väcka uppseende. Ägnar vår "demokratiska regerings" civiliserade samtid någon enda tanke åt vad det bliver av, eller vilka lidanden de ha att genomgå, dessa änkor och barn efter de gruvarbetare, vars lik i dessa dagar bringas upp i dagen från åtskilliga gruvor?

Samhället bliver mer och mer obekymrat om människornas liv. Därför är en var angelägen att göra sig beredd för "en regnig dag", och det bliver säkert "regn!" någon gång; men det värsta är, att det vanligtvis "regnar" långt innan arbetaren har haft tillfälle att göra sig beredd därpå. Häri ligger en av orsakerna, varför flickorna äro så angelägna om att lära sig något slags arbete, emedan "man inte så noga vet, om det icke någon gång kan vara bra att kunna". "Någonting kan hända far", eller, om hon tänker gifta sig, kan det hända, att hon en gång har att försörja sig själv och sina barn. Denna osäkerhet verkar också att göra äktenskapet mindre tilldragande. Det långt ifrån erbjuder flickan en lugn och säker tillflykt för framtiden. Det tvärtom ställer i utsikt en familj, som hon måste försörja.

Med denna ständiga ängslan för framtiden, vem kan undra på att män, kvinnor och barn i det civiliserade samhället behärskas av en veritabel mani för arbete?

Fabriksliv.

Lönearbete är numera regel för kvinnan. Giftermål är en tillfällighet. Gamla ungmör och gamla ungarlar ha blivit många de senaste femtio åren. I fabriksdistrikten i Massachusetts, Rhode Island och Connecticut, finnes hela "she towns" (samhällen med blott kvinnliga inbyggare). I gruvdistrikten samt vid skogs- och järnvägsarbetena i Pennsylvania, Ohio och i bortesta västern, finnes hela "hes towns". "Everybody works but father" heter det i en sång från en af New Englands textilsamhällen.

Det finnes dem, som med förtjusning

hälsa industriarbetarens frihet och oberoende. Detta är nästan som en förnärmelse. Kapitalismen har rivit upp hemmet, slitit sönder familjebanden; den har gjort tusenden arbetare till "luffare"; den har satt kvinnan till mödosamt arbete; tagit barnen från hemmet, från lekplatsen och från skolan; har drivit en var i konkurrens med alla andra; och den maler deras hjärnor, ben och märg till profit. Löneslaveri är raka motsatsen till frihet och oberoende. De tusende flickor, som gå till fabriken på morgonen för en lång dags arbete, vad slags frihet är det de ha? Dessa timmar innebära för dem elände, slaveri och degradering. Atmosfären är ohälsosam, andligt, moraliskt och fysiskt. Fastän arbetet är förenklat och lätt, gör det oavbrutna enahanda, att det blir hårt och tröttande. Att stå länge förstör en kvinnas hälsa. En hel kombination av omständigheter gör henne könlös och oduglig som hustru och moder. Det gör henne andligt förkrympt, samt stupid och ohyvsad. Det verkar moralisk degradering i samma mån som det omöjliggör ett hälsosamt familjeliv och fysisk och andlig utbildning. Ingenting är mera motbjudande än den könlösa, manande maskulina kvinnan, om inte möjligen den skrumpne, fysiskt förklemade, kvinnlige mannen. Det kapitalistiska samhället frambringa tillräckligt av båda slagen. Det bliver en likhet mellan könen; men likhet är icke detsamma som jämlikhet. Grovhet är icke detsamma som oberoende. Att vara rå och ohyvsad och göra som det faller en in, är icke detsamma som att vara fri och stark, ha vilja och karaktär.

Fabrikslivet är raka motsatsen till frihet. Det fanns aldrig en värre slavdrivare än våra dagars anspråksfulle och dumdryge påfösare. Slit och släp och bekymmer kan blott verka förstörande på de andliga förmögenheterna; frihet kan endast komma genom vetande och förståelse. Vägen till frihet må väl leda genom den moderna industriens arbetsplatser och fabriker, men målet finnes icke, förrän mänskligheten gjort maskinen till sin slav, i stället för att vara en slav till den och det fåtal, som äger den.

Solen och bakterierna.

Det är ju en gammal och känd sak, att solen är sjukdomarnas värsta fiende. Det är emellertid först genom prof. Esmarchs undersökningar som solens desinficerande kraft blivit experimentellt bevisad.

Han inficerade möbler, sängkläder, skinn, linne m. m. med de mest olikartade sjukdomsfrön, utsatte dem sedan för solstrålarna och undersökte dem därefter varje timme, huru många bakterier som funnos kvar.

Resultatet visade sig vara över all förväntan. Särskilt visade sig kolerabacillerna

känsliga för solstrålarna och dödades mycket hastigt. Även tyfus-, mjältbrunds- och andra bakterier dödades lika säkert, om också långsammare, av solen.

För det dagliga livets hygien är detta faktum av mycket stor betydelse. Genom att flera timmar å rad utsätta kläder, sängkläder och stoppade möbler för solskenet kan man befria dem från de sjukdomsfrön, som finnas överallt. Särskilt bör man utsätta sovrummen för en så grundlig och ofta återkommande bestrålning av solen som möjligt.

Likaså gör man klokt i att lägga kam, hårborste, tandborste, svamp och handduk på fönsterbrädet eller någon annan av solen bestrålad plats omedan icke blott den otrovliga lukten i dem därigenom försvinner, utan även bakterierna härigenom undandragas en synnerligen tacksam jordmån.

Den stora sorgen.

*Om vänner som man älskat ömt
en dag sitt trohetslöfte glömt
och tager sig en annan mö,
nog kännes smärtan bitter då
och mörk blir sommarhimmeln blå
men ändock skall den smärtan snart
bortdö.*

*Man glömmet fort det ideal,
som vållat en så många kval
och snart en annan vän man hur.
Av kärlek åter hjärtat slår,
ej sorgen där sin boning får
nej, kärlek, glädje platsen tar.*

*Det händer ofta i vårt liv
att ovänskap och strid och kiv
gör allting här så mörkt och tungt.
Man hör ett ord och ledsen är,
man finner livet till besvär —
En dag förgår — och, allt är glömt.*

*Dock finns en smärta på vår jord
som ej beskrivas kan i ord.
När modershjärtat slutat slå.
Vad är all smärta emot den
då modern lämnar make, hem
och barnen kära, stackars små?*

*Ej någon smärta är så stor
som den, när döden tar en mor,
tar »hemmets huvud», barnens stöd. —
Därför, du, som en moder har,
gläd henne, medan hon är kvar —
det är för sent, när hon är död.*

Hulda Henricsson.

Också en antisuffragett.

Bagatell av A. W. S.

Jungfru Batavia Carlsson, välfödd och uppnäst, läser följande annons i en tidning:

Äktenskap.

En 36 års läkare, skuldfri med 13,000 kr. årsinkomst, önskar korrespondera med en dam av god familj för att, om sympati på grund av likhet i intressen och världsåskådning kan uppstå, ingå äktenskap. Den som reflekterar bör vara under 26 år, av ett glatt och lustigt sinnelag, road av ett hems skötande, naturlig, ej "nervös", icke undertecknare av "kvinnliga rösträttspetitionen". Finnes förmögenhet, kan äktenskapsförord tagas. Svar, helst med fotografi, gärna anonymt, men fullständigt, till "Honni soit qui mal y pense", under adress S. Gumali Annonsbyrå, Stockholm."

Batavia ler gott, söker papper, bläck och penna, varefter hon sätter sig ned att skriva följande svar å annonsen: "Goa Docktorn, ta mäj! Ja har allti tänkt, att de skulle vara så stilit å bli docktorinna.

Ja har vecka åskådning han vell, så de kan intet vara hinder öss emällan.

Ja ä bara 24 år, av ett glatt å hurtit sinnelag, så att alla mina anre fästmän har ja roat värre, må han tro.

De ä ricktitt lustitt när dammet står um en, så då fins ingen da, sum ja intet vänder opp å ner på någott, så de fattas intett håg för sänt.

Naturli ä ja, så di många gånger grinat doktit åt mäj hos alla härrskapen jag tjent hoss.

Ja ä så länkt ifrån undertecknare å röstpiltsonen, så ja vett intet ens va han menar mä de. Män de va nog i röstretten som min förra fru va seekretär, för se di härrskapet jode då intet annat än talte um sänt däricka, män ja begrepp intet ett ord av alltsammans, så då tar ja mäj fri fron.

När ja ä fri, vell ja hällre höra å kamratera va deras fru ar hittar på, för något måste en ha å förströ säj mä. Å kan ja så läsa rättegångssakera, så få di järna vända opp å ner på hela värden för mäj.

Körs va Lätta, Söffi å Anne-Liskan ska bli gröna i syna, när di blir klappat å klart öss emällan!

Lötta, ho går där å hänglar mä sin häste-Kalle, sum ja tröttnat å för länge sen. Söffi, ska jefta sej nu, för då jeck galit för henne, å Anne-Liskan får väll gå där å linka i all sin dar.

Ursäckta slarvett!

Venligen.

Batavia Carlsson.

P. S.

Bara intet di anre slängera få nys um dän här annonsen, män han förstår väll att han ska handla reditt mot mäj!

Notiser.

Utredning angående kvinnliga rösträtten i utlandet. Chefen för K. Statistiska Centralbyrån, överdirektör Ludvig Widell, har av regeringen fått i uppdrag att utföra en utredning angående den kvinnliga rösträttens verkningar i de länder, varest den en längre tid varit införd. Undersökningen har redan påbörjats.

Barnmorskornas pensionering. Riksförsäkringsanstalten har avgivit förslag till ändringar i gällande reglemente för barnmorskornas pensionsanstalt.

Riksförsäkringsanstalten tillstyrker, att rätten till inträde i pensionsanstalten utsträcker att omfatta alla här i riket legitimerade barnmorskor, vilka utöva yrkesmässig verksamhet såsom sådan samt ej uppnått en levnadsålder av 50 år. Skyldighet till inträde i pensionsanstalten skall sammanfalla med anställning mot fast lön hos kommun i enlighet med samma lags bestämmelser, dock under förutsättning, att barnmorska vid anställnings erhållande icke uppnått 45 års ålder. Den skyldighet, som nu i vissa fall åligger å barnbördshus anställda barnmorskor att inträda i pensionsanstalten, bör bibehållas. Pensionen skulle komma att utgå i form av årlig livränta, vars belopp enligt av konungen fastställda grunder endast är beroende på storleken av de insatser som blivit av eller för delägare gjorda.

Anslaget till bestridande av statens bidrag till pensioneringen, vilket nu utgår med 20,000 kr., bör enligt förslaget ökas med minst 10,000 kr. till 30,000 kr. att årligen utgå fr. o. m. år 1911.

Det internationella kvinnoförbundet, som i förra veckan höll sitt femårsmöte i Toronto i Kanada, valde i lördags sina funktionärer. Till ordförande omvaldes lady Aberdeen, till vice ordförande valdes mrs Ogilvie Gordon (Skottland), comtessa Spaletti (Italien) och frau Hainisch (Österrike), till korresponderande sekreterare doktor Alije Salomon (Tyskland), till protokollförande sekreterare doktor Alexandra Skoglund (Sverige) och till skattmästare mrs Sanford (Kanada).

Kvinnlig sekreterare i fattigvårdsstyrelse. Till sekreterare i fattigvårdsstyrelsen i Ängelholm ha stadsfullmäktige, efter enhällig tillstyrkan av fattigvårdsstyrelsen, förordnat änkefru Maria Krumlinde med samma löneförmåner, som förre innehavaren av platsen, hennes avlidne man, åtnjutit.

Agitationen i Norrland uppskjutes, efter uttalad önskan av flera Norrlandsklubbar, till senare hälften i aug. och in i sept. månad. Resplanen kommer att omfatta följande platser:

1) Storvik, Ockelbo, Norrsundet, Bergvik, Söderhamn, Ljusne, Lervik, Bollnäs, Lottfors, Arbrå, Ljusdal, Hudiksvall, Iggesund, Alby, Torpshammar, Sundsvall, Skönsberg, Skönvik, Hörningsholm, Karlsvik, Essvik, Svartvik, Kubikenborg.

2) Härnösand, Oringen, Utansjö, Sprängsviken, Strömsnäs, Frånö, Sandö, Kramfors, Bollsta bruk, Nyland, Sollefteå, Östersund m. fl. platser omkring.

3) Riksgränsen, Kiruna, MalMBERGET, Koskullskulle, Gellivare, Nattavara, Murjek, Svartösten, Luleå, Vittjärv, Boden, Älvsbyn, Ursviken, Skellefteå m. fl. platser omkring, Umeå och Vännäs. Meddelande om mötesdagar och ev. ändringar i nästa nummer.

Som synes blir det en omfattande agitation bland kvinnorna, vilken vi hoppas skall medföra de bästa resultat.

Karlskoga socialdemokratiska kvinnoklubb*

är nog en sammanslutning som för de flesta här i samhället är fullkomligt obekant. Jag vill här nämna några ord om huru den kommit till, dess första arbetsår, hur den tänker sig sin uppgift och varför den är existensberättigad.

Den 14 mars föregående år hölls här i Folkets Hus på föranstaltande av Karlskoga arbetarekommun ett föredrag av fru Ruth Gustafson från Stockholm över ämnet: "Kvinnan och arbetarörelsen". Efter detta föredrag bildades en kvinnoklubb, varvid anteckande sig 19 medlemmar. En interimsstyrelse valdes och ett konstituerande möte utskattes såsom ett första försök. Sedermera ha under året medlemmarnas antal ökat till 32 och 14 möten ha hållits. Åtskilliga frågor ha under året diskuterats inom klubben såsom: Nykterhetsfrågan, frågan om nyttan av facklig organisation, Kooperationen, bojkotten mot margarineringen m. fl. Vidare har klubben tillsammans med Karlskoga arbetarekommun ingått till församlingens skolråd med begäran om fri tandvård för folkskolans barn, vilket emellertid avslogs, motiverat med att skolrådet saknade medel härför.

Klubbens ekonomi är god, och den har från 1 april genom platsens arbetarekommun tillhört det socialdemokratiska partiet.

De medlemmar klubben för närvarande äger, utslutande arbetarehustrur, tyckas alla känna sig tilltalade av klubbens arbete och anse att den har en plats och en uppgift att fylla. Kvinnorna börja ju i vår tid allt mer vakna upp och visa, att de önska och fordra medbestämmanderätt i samhällets angelägenheter och att deras inflytande på lagstiftningen utan tvivel skulle bära goda frukter till samhällets förbättring. Vi ha ju även rösträttsfrågan såsom en viktig punkt på vårt program, men som arbetarkvinnor ha vi många andra frågor som fordra vårt intresse.

* Föredrag å klubbens årsfest av en medlem.

De socialdemokratiska kvinnoklubbarnas främsta uppgift är, att upplysa arbetareklassens kvinnor om arbetarerörelsens mål och för dem klargöra i vad mån vi kunna arbeta med i frigörelsesträvandena. Därefter kommer den att söka vinna litet mer kunskap om det allmänna livet, att ur diskussion och debatt hämta svar på de spörsmål vi eljest stå främmande för. Hemmet tar ju så mycket tid och krafter i anspråk att ringa eller intet blir över för självskolning, men, någon timme tillbringad i kvinnoklubben kan nog till stor del avhjälpa denna brist. Vårt sammanträngda arbetsfält, hemmet, har också i många fall gjort arbetarekvinnorna kortsynta och skvallret, som vi så ofta med både rätt och orätt tadlas för, torde också däruti få någon ursäkt. Men i vår klubb där skola vi lära oss att skilja diskussion och debatt från förtal och skvaller och att om möjligt utrota dessa senare. Där skola vi försöka att skaffa oss bildning, denna sköna själs-egenskap, som den s. k. överklassen inte utslutande kunnat få monopol på, då ju med bildning inte menas onamt detta myckna bokvett som de, framför arbetareklassen, ha råd att bestå sig med, utan bildning betyder först och främst de goda och ädla tankar och känslor som skiljer det rätta från det orätta och som i varje mänsklig individ ser en varelse med lika rätt till lycka, glädje och utvecklingsmöjligheter.

Och varje arbetare som satt sig in i av huru stor betydelse arbetareklassens eniga sammanslutning är för dess slutliga befrielse ur allt förtryck han skänker kvinnoklubbens arbete sin fulla sympati. Ifrån de hem, där både man och hustru lärt sig att förstå socialdemokratins idé, från dessa hem skall det ej utgå förrädare mot arbetareklassens frigörelsekamp.

Det kan ju tyckas som det ibland voro lönlöst att arbeta för detta mål då man ser all likgiltighet och alla handlingar i oförståndets och dumhetens tecken. Det kan ju mången gång bli sparsamt med segrarna och vi kunna frestas att fråga: Varför skall jag i hela mitt liv arbeta för ett mål som kanske först andra generationer hinna? Men så har man tänkt före oss och om socialismen fått insteg ibland arbetarklassen tidigare, då hade kanske vi fått skörda frukterna av densamma. Och de som tycka sig ha det så bra, att de ej behöva arbeta för frihet och självständighet, dessa kunna ju ändå ej veta, i vilken samhälleställning deras barn en gång komma och att det kunde komma dem till godo de fördelar de äldre ej ansågo sig behöva.

Sedan få vi liksom Moses i bibellegenden skåda in i framtidslandet, det Kanan som flyter av mjölk och honung och som först våra efterkommande skola hinna samt då med glädje tänka att vi ha följt dem på vägen och ej liknöjda stannat kvar i förtrycket.

Då en gång arbetareklassens sociala frigörelse blivit verklighet, då kvinnan fått rösträtt, då bottenkolleiden blivit tillfredsstäl- lande löst, så att kvinnorna utgå på sitt arbetsfält upplysta och rustade för sin stora uppgift att fostra nya släkten, då nykterhets-, fattigvårds-, bostads-, skyddslagstiftnings- m. fl. frågor blivit ordnade fullt effektivt, då kunna de socialdemokratiska kvinnoklubbarna anses hava löpt linan ut, men till dess är deras arbete av stor betydelse

och de äro värda all uppmuntran och tillslutning

Den fruktan man på vissa håll uttalat att kvinnorna skulldragas med under socialismens fanor, skall nog bli verklighet. Detta sker dock icke av tvång utan av egen fri vilja, ty i socialdemokratins inrymmes allt det goda, rätta, sanna och humana som kvinnonaturen så gärna omfattar och förstår. Därför gå vi ett nytt arbetsår till mötes med hopp om framgång för vår lilla klubb här i Karlskoga, att den må bli en stark länk i den stora kedjan som skall utestänga mörker och fätalsvälde, men öppna alla vägar för ljus och livsglädje.

Drottning Liv och konung Död.

(För Morgonbris.)

Det susar i träden och vågorna slå hårt mot den steniga stranden. — Där borta kommer drottning Liv, gående vägen fram till en sten, där hon slår sig ned, lyssnande till vågornas brus.

— God afton, drottning!

Hon spratt till, när konung Död stod vid hennes sida och räckte henne sin hand.

— Gå, konung! Detta är mitt rike, Där borta, där det är mörkt och där tystnaden alltid härskar, där är din tron, — här, där sång och glädje råda, bör ej du, konung Död, finnas.

— Här, där det råder glädje, säger du. Ha, ha, ha! Jag måste skratta åt dig, drottning. Ser du, där borta kommer en av dem som tillhöra ditt rike. »sångens och glädjens rike»; nu få vi se vem han mest älskar — sin egen drottning eller mig, »den fruktade konung Död».

En man med böjd rygg och bleka, tårda drag närmar sig. Han stannar vid åsynen av de båda, går fram och böjer sig på knä för konung Död, ropande med förtvivlan:

— Konung, hav förbarmande med mig, tag mig med till ditt rike, jag lider här. Jag har bett min drottning om hjälp, men hon visar jämt bort mig med orden: »Gå, oförnöjde!» Jag ser mat i överflöd här, men jag själv dignar av hunger. O, konung Död! Hav medlidande med mig! Låt mig få följa med till ditt rike, där jämlikhet råder, tag mig härifrån där jag lider de hemskaste kval.

Med dov röst sade konung Död till drottning Liv:

— Din makt, drottning, har i denna stund sjunkit. Ve och förbannelse vile

över dig, som så använt den makt du fått och ej varit lika mot alla dina undersåtar! Du som är härskarinnas över livets, glädjens och sångens rike, vad har du till försvar nu?

Ett förtvivlat, skärande skratt hördes; varefter, åtföljt av ett väldigt dån, konung Död försvann med drottning Livs förtvivlade undersåte.

Drottning Liv sitter blek och orörlig på sin plats. Det blir mörkt. Hemska låter det när träden susa och vågorna brusa mot stranden...

Hulda Henricsson.

Rösträttsmötena i Stockholm

voro ovanligt vällyckade och fulltaligt besökta.

Det socialdemokratiska kvinnomötet i A-salen den 17 juni var över förväntan talrikt besökt av de flesta arbetarkvinnor.

Fru Kata Dalström talade om »Arbetarkvinnorna och politiken», Ruth Gustafson om »Kvinnans ansvar i samhället» och Stockholms allmänna kvinnoklubbs sångkör sjöngo utomordentligt väl några av sina vackraste sånger.

Det allmänna intrycket av detta möte var, att det var en kraftig agitation för rösträttsaken.

Landsföreningens för K. P. R. både enskilda och offentliga möten voro föremål för ett utomordentligt intresse av föreningens medlemmar och allmänheten:

De enskilda mötenas debatter lyckades nog att åtskilligt klara begreppen i många frågor, trots att man i frågan om »Partipolitik och kvinnans rösträtt» har olika meningar om vad som är neutralitet eller ej, partipolitik eller ej.

Den frågan är ej slutdiskuterad, varför det finnes anledning att återkomma.

Kvinnorbetet i Förenta Staterna.

Liksom den europeiska så visar även den nordamerikanska statistiken en oerhörd tillväxt av de självförsörjande kvinnornas antal. Dock verkar Amerika på detta område alls icke »föregångsland». Den senaste statistiken upptager bland Förenta Staternas 76 millioner människor 5 millioner självförsörjande kvinnor, under det samtidigt Tyskland på 56 millioner innevånare hade 9 millioner kvinnor med självständig verksamhet.

Däremot tager Förenta Staterna ovilkorligen priset på de mer eller mindre egendomliga kvinnoyrkenas område. Så finnas t. ex. i Förenta Staterna ej mindre än 185 kvinnliga hovsmeder; vidare verka där 45 kvinnor som förare eller eldare på lokomotiv, 10 som stationskarlar, 5 som lotsar o. s. v.

Processerna vid Unionens domstolar ge sysselsättning åt ej mindre än 1,000 kvinnliga advokater. Från de olika kyrkosamfundens predikstolar utöva ett par hundra kvinnliga teologer sin verksamhet, under det att detta i Europa, om man undantager England, så gott som ej alls förekommer.

En egendomlighet är att snickeri- och närbesläktade dekorativa yrken, som man ju tycker skulle utgöra en naturlig utvidgning av kvinnans gamla verksamhetsfär, ehuru de naturligtvis förekomma, dock alls ej utöva den dragningskraft man skulle kunna förmoda. Att procenttalet kvinnor, som hava sin självständiga bärning som tjänarinnor eller hushållerskor, där liksom i Europa för var dag minskas, behöver väl knappast nämnas.

Storartad och imponerande är däremot den raska ökningen av kvinnornas användning i ansvarsfulla offentliga uppdrag, dels som tjänstemän, dels på politiska och kommunala förtroendeposter. Nyligen blev en tämligen ung dam sänd som unionsregeringens kommissarie till Panamakanalen för att föreslå åtgärder för avhjälpan av de överklagade sociala och hygieniska olägenheterna vid kanalbygget. Den unga damen har alla förutsättningar att väl skilja sig från detta uppdrag. Hon har nämligen redan förut gjort sig ett namn som synnerligen nitisk tjänsteman vid gruvinspektionen. Hennes redan inlupna rapporter från Panama ha också väckt den största uppmärksamhet.

I utrikesdepartementet sitter en dam, som handhar den diplomatiska korrespondensen med Sydamerika, och ännu en annan dam är anställd på en ansvarsfull plats inom samma departement.

Inom det unionella finansdepartementet finnas tvänne damer i framskjutna ställningar. Den ena av dessa är chef för övervakandet av sedelmyntet och leder i denna egenskap upptäckandet av förfälskningar och identifierandet av skadade äkta papper. Den andra damen innehar en plats bland departementets juridiska rådgivare och erhöll denna befattning vid 24 års ålder.

Den mest betydande platsen bland kvinnorna i Unionens administration intar dock en kvinnlig överinspektör vid undervisningsväsendet, som i denna egenskap är högsta instans i alla ärenden rörande indianskolorna och som uppbär en lön på 10,000 dollars.

Social Tidskrift.

Alla kvinnoklubbar böra tillhöra det socialdemokratiska arbetarpartiet. De klubbar, som ännu icke äro med i partiet, böra snarast upptaga till behandling frågan om anslutning till sina respektive platsers arbetarkommuner.

Från arbetsfältet.

Från Hudiksvall.

I Morgonbris har förut ej något varit synligt från Hudiksvall, men även här ha vi en kvinnoklubb som arbetar, fastän under mindre anslutning från platsens arbetarkvinnor. Klubben bildades den 2 febr. 1906. På möte den 25 juli samma år framlades förslag till stadgar som av klubben godkändes och antogs och efter vilka stadgar klubben ännu arbetar. På möte i augusti 1907 anslöt sig klubben till Hudiksvalls arbetarkommun och är fortfarande medlem av densamma. Bland annat har klubben genom fester hopbringat 25 kr., som översänts till Mackmyra arbetare samt dessutom som gåva till arbetarkommun överlämnat en prydlig väggklocka av ek och en summa av 25 kr. såsom bidrag till inköp av ett konstverk för prydnad av kommunens lokal.

Klubben har under olika tider haft åtskilliga talare här som hållit föredrag, nämligen: alla vår Kata Dalström, fru Ruth Gustafson, fru Anna Vasell-Jönsson, hr Adolf Olsson m. fl. Men intresset är så litet så det är nästan det samma vad man anordnar, detta kanske till stor del beroende på att våra organiserade män icke framhållit betydelsen för kvinnornas deltagande i kampen för vårt gemensamma mål.

Under det gångna året blev en kommitté utsedd, vilken haft till uppgift att samla medel till anskaffandet av ett standar och har det genom fester och tillställningar lyckats kommittén så, att vi söndagen den 25 april kunde hålla vår länge efterlängtade invigning av vårt standar.

Sedan musikkapellet Concordia spelat några nummer hälsade fru Hildur Eriksson festdeltagarna välkomna, varefter hr Adolf Olsson höll ett med stormande bifall mottaget föredrag över kvinnans emancipationssträvanden, särskilt kvinnofrågan och därmed sammanhängande spörsmål. Framhöll att det var absolut nödvändigt att kvinnorna gingo jämsides med männen i kamp för framskapandet av bättre förhållanden för mänskligheten till såväl social, ekonomisk som intellektuell lycka och välförstånd samt slutade med följande: "Vi ha samlats här i dag för att inviga ett nytt standar, vi ha samlats för att inviga det till arbetareklassens hedersdag 1 maj, men inte bara till den dagen utan till att bli en centralpunkt, en sol, som skall bäras framför kvinnorna då de gå till strids för mänskorätt, för frihet. Det har den röda färgen, internationalismens färg, den som skall binda människorna samman."

Standaret, som är av sidan, har en vacker röd färg med vit och grön bård samt guldgul frans runt omkring. På framsidan läses "Hudiksvalls kvinnoklubb. Frihet. Stiftad 2/2 1906" jämte frihetsgudinnan, stående på en jordglob med fackla i handen, på andra sidan de mycket innebärande deviserna "Upp till kamp för upplysning, frihet och mänskorätt", samt en vacker eklöfskrans, inneslutande ett handslag och där under "Full medborgarrätt för kvinnan".

Vidare förekom en redogörelse för klubbens arbete under de år den levat samt deklamation.

Festen var en av de mest lyckade vi minnas och är det att hoppas att klubben måtte vinna större anslutning än hitintills.

Det var verkligen med smärta vi sågo så många av de våra stå utom leden vid 1-majdemonstrationen. Vet ni kvinnor, både unga och gamla, det är ingen skam för oss att träda in i ledet och visa att vi vilja samarbeta med männen för ernåendet av vårt gemensamma mål: Rätt åt alla, orätt åt ingen.

Med kamrathälsning.

Ester S-n.

Ärade fru Morgonbris!

Härmed få vi presentera våra väna drag. Ja, vi äro ju inte med alla förstas, en del

hade laga förhinder och undertecknad var bortrest. Vår klubb är en riktig kärnklubb, skall jag säga. Bildades 30/10 1907 efter ett föredrag av vår partivän fru Lotten Jönsson från Eskilstuna, så den är ju inte så gammal, men vi ha ändå hunnit med åtskilligt. Vi ha förstas gått in i arbetarkommunen och har en medlem med i dess styrelse. Så har vi köpt andelas i Folkets Hus, tidningen Folket samt Konsumtionsföreningen, där vi också lyckats få in en medlem i styrelsen. Vi ha vidare genom energiskt arbete som ock genom våra manliga kamraters intresse lyckats få en vacker fana, vid vilkens invigning fru Ruth Gustafson höll föredrag samt Nord. kompaniets musikkår och sångföreningen S. N. medverkade. Dessutom har atletklubben "Vigert" uppträtt utan ersättning på en av våra fester, så vi ha haft god hjälp av våra manliga partivänner. Så ha vi anordnat kvartalsmöten med Oxelösunds kvinnoklubb. Den ena gången resa vi dit och den andra komma de hit till oss och då diskutera vi vildeliga, och så dricka vi den kära kaffetären och utbyta "tack och leven" för att slutligen när vi skiljas, börja längta till nästa möte. Vi ha även anordnat gemensamma diskussionsaftnar med Soc.-dem. ungdomsklubben och "Verdandi" och alltid lära vi oss något nytt. Det mest intressanta och nyttiga föredrag vi anordnat hade vi den 12 april i år, då dr Anna Clara Romanus-Alfvén från Norrköping höll föredrag i Högro allm. läroverkets högtidssal om sexuell hygien. Fullt hus, över 500 kvinnor, som med stort intresse åhörde det gedigna föredraget.

När klubben bildades var det många som tyckte det var ett rent spektakel att kvinnor skulle till och hålla möten och många fackföreningsmedlemmar trodde att det skulle bli bara kafferep utav, men nu tror jag nog att de fått en annan uppfattning av oss.

Vi äro glada att i Morgonbris möta våra kamrater landet runt; genom brev giva varandra mycket gott råd om arbetssätten inom våra klubbar. Intressant är ock att få se våra idéers representanter och mer bemärkta ställen illustrerade. Ett hjärtligt tack till redaktionen och en hälsning till Morgonbris' läsarinna.

Enighet ger styrka!

För Nyköpings Allm. kvinnoklubb:

Mathilda Olsson.

Brev från Norberg.

Norbergs Soc.-dem. Kvinnoklubb höll den 27 april årsmöte, varvid föredrogs års- och revisionsberättelserna, och av dessa framgick, att klubbens räkenskaper ha under året balanserat på en summa av 331 kr. På revisorernas förslag beviljades kassören och den avgående styrelsen full och tacksam ansvarsfrihet för den tid revisionen omfattar. Därefter förotogs val av styrelse, och valdes därtill fruarna Hanna Fransén, Alma Thoroll och Hulda Gustafsson, frkn Anna Karlsson samt fruarna Selma Nyberg och Lovisa Norberg. Till revisorer valdes fruarna Anna Eriksson och Edla Johansson samt frkn Fina Eriksson.

Under året har genom klubben försålts 400 ex. av Morgonbris, ett mycket intensivt och ansträngande arbete bland Norbergs till största delen, sorgligt nog, sovande kvinnliga kamrater. Men det är att hoppas, att de kvinnor, som läsa Morgonbris, så småningom vakna till insikt om, att där man vill förstå kvinnornas frigörelsesträvanden, bör Morgonbris finnas. Därför kamrater: upp till energisk agitation för tidningen!

Vidare ett ord till klubbens medlemmar: Låt ej våra motståndare med sina osanningar driva oss ut ur vår förening, utan visa dem i stället, att vi stå kvar där, stolta och modiga för våra idéers spridande. Tro ej att vi bli mera nådigt behandlade av våra överklassare, om vi ej vore medlemmar i den eller den föreningen, och visa aldrig någon skugggräslä över att tillhöra kvinnoklub-

ben, ty där höra vi hemma varenda arbetarkvinna, både ung och gammal.

Vi kunna ej underlåta att nämna om en fru, som tillfrågade sin forna tjänarinna i, som hon själv trodde, mycket överlägsen ton: "Jag kan väl aldrig tro, att ni är med i kvinnoklubben"? Varpå vår nådiga fru fick till svar: "Jo, naturligtvis." Men av detta enkla och sanningsenliga svar blev frun betagen lusten att vidare försöka trakassera vare sig klubben eller dess medlemmar.

Då vi nu börjat skriva, vilja vi även nämna litet om 1:a maj-demonstrationen här i Norberg. I likhet med övriga föreningar deltog även kvinnoklubben med sin vackra fan. På fanen, som är av röd ylleduk med vit sidenbård, läsa vi på ena sidan inskriptionen: "Vi strida för frihet och mänskorrätt", samt dato, då klubben stiftades och på andra sidan: "Full medborgarrätt för kvinnor" jämte klubbens namn. Glädjande hade varit om Norbergs proletärkvinnor på denna arbetarnas stora dag mött upp i tätad led till demonstration för sina krav i arbetets stora frigörelsekamp och fäst vid dagen ett stort och stolt minne. Men sorgligt nog stå ännu det stora flertalet slöa och likgiltiga inför kampan för ernåendet av ett bättre och lyckligare samhälle.

Vi ha nu ganska länge anlitat tidningens spalter och sluta därför med att bringa en hälsning till våra kamrater landet runt från Norbergs Soc.-dem. Kvinnoklubb.

A—a o. H—a.

Brev från Trollhättan.

Härvarande kvinnoklubb avhöll söndagen den 18 april vällyckade möten. På eftermiddagen hade vi anordnat ett allmänt möte med föredrag av Gustav Hartzell från Göteborg över ämnet: "Kvinnorna och kooperationen". Vid mötet utfördes även sång av manskvartett. Ordföranden avslutade mötet med en maning till kvinnorna att sluta sig till den socialdemokratiska kvinnorörelsen och då vi på vårt program ha upptagit och vilja arbeta för såväl den fackliga, politiska som den kooperativa rörelsen, är kvinnornas plats i denna rörelse.

Kvinnoklubben och Soc.-dem. Ungdomsklubben ha under vinterns lopp avhållit gemensamma möten med föreläsningar och diskussioner m. m. Vid tillfälle, som här ovan omtalats, hade kvinnoklubben inbjudit ungdomsklubben till gemensamt möte med samkväm, där det förelästes om Fröding, varefter en del av hans sångbara dikter utfördes, av musikintresserade klubbister. Så kom Forsslunds "Det nya", utfört av amatörer. Till sist bjöds på kaffe, varefter det lektes en stund och det angenäma och nyttiga samkvämet avslöts med "Medborgarsången".

Mötena böra för omväxlings skull ibland läggas på detta sätt; det är upplivande och stärkande för medlemmarna.

Med hälsning till kamraterna landet runt från Trollhättateklubben.

Selma Dahlöf.

Norrköpings Kvinnoklubb

Höll årsmöte den 7 april. Enligt den upplästa årsberättelsen utgör klubbens medlemsantal för närvarande 58.

Utom de ordinarie mötena ha offentliga möten varit anordnade med föredrag i följande frågor: "Lag- och rättsfrågor", "Gammal osedlighet och ny sedlighet", "Fredsfrågan" och "Könsfrågan". Föreläsare i dessa ämnen ha varit red. Anton Andersson, fru Ugland Andersson, fru Frida Danielsson och d:r Anton Nyström.

Diskussionsämnen vid de ordinarie mötena ha varit vissa punkter i partiprogrammet, kooperationen, det personliga i fattigvårdsväsendet, om dibarn och deras mödrar i fattigvårdshänsende, åtgärder mot försämliga försörjare, fattigvårdsinspektion, staten, kommunen och fattigvården, det lokala vetot, margarinfrågan och djurskyddsfrågan.

Den fackliga organisationen har även blivit tillgodosedd. Genom klubbens medverkan bildades den 11 febr. 1908 sömmerskeföreningen "Framåt". Denna förening, som av klubben understöddes, såväl i agitatoriskt

som ekonomiskt hänseende, har numera upplöst på grund av bristande intresse bland sömmerskorna själva.

Klubben räknar inte så stor numerär, som man måhända väntat, men vi få väl hoppas, att den dag kommer, då även kvinnorna i den stora fabriksstaden vid Motala ström vakna upp till förståelse för våra idéer.

Med partihälsning:

M. G—r.

Från Karlskoga.

Härvarande lilla kvinnoklubb hade söndagen den 28 mars anordnat sin första årsfest, som genom berömvärda ansträngningar från kommitterades sida, fick en angenäm och tilltalande prägel. Som deltagare hade inbjudits medlemmarnas anhöriga, och hälsades de närvarande välkomna av klubbens ordf. fru Mina Uddenberg. Ett par musikvänner bidrog med utmärkt musik, varjämte en av medlemmarna höll ett anförande över klubbens ändamål och dess verksamhet under dess första arbetsår.

Kaffedrickning samt gemensam tésupé utgjorde festens materiella avdelning. Alla, små och stora, syntes belåtna och vi hoppas att det nya arbetsåret skall tillföra klubben många nya medlemmar, till gemensam strävan för arbetarkvinnornas upplysning om socialdemokratins ljusbringande idé.

Med partihälsning till alla klubbar landet runt från Karlskoga socialdemokratiska kvinnoklubb genom

Ei. E.

Sparreholms Soc.-dem. Kvinnoklubb

Höll sin första årsfest annandag påsk i Polkots Hus. Sedan klubbens ordf., fru Elvira Jansson, hälsat de närvarande välkomna, höll fru Lotten Jonsson från Eskilstuna föredrag om "Kvinnornas ställning i arbetarefrågan". Det i allo utmärkte och sakrika föredraget åhördes av en talrik publik, som genom livliga applåder gav sitt bifall tillkänna.

Vidare förekom musik, sång och deklamation samt servering av kaffe och saft m. m. Till slut hölls paketauktion, som lämnade en ganska god ekonomisk behållning.

Den 14 april avhöll klubben sitt årsmöte. Av styrelseberättelsen framgick, att klubben gått sakta men säkert framåt. 16 ordinarie och 7 extra möten ha under året hållits. Under vintermånaderna ha mötena varit talrikt besökta och flera nya medlemmar ha ingått i klubben. Intresset för de socialdemokratiska idéerna synes ha vaknat även hos kvinnorna här. Medlemsantalet var vid årets slut 31.

I agitationssyfte ha vi anordnat 4 föredrag, med fruarna Agda Östlund, Lotten Jonsson, Kata Dalström och Ruth Gustafson som talare. Även ha vi hemtagit och sålt broschyrer i och för upplysning bland kvinnorna.

Klubben är ansluten till Södermanlands och Västmanlands distrikt av Soc.-dem. kvinnoklubbar, och vi ha därigenom lyckats erhålla en värdefull föreläsning av d:r Romanus-Alfvén om "Sexuell hygien".

För att gynna de kooperativa idéerna ha tecknats 2 andelar i härvarande konsumtionsförening.

Inkomsterna ha under året varit kr. 251:75 och utgifterna 236:68. Behållningen 15:07. Full och tacksam ansvarsfrihet beviljades den avgående styrelsen.

I styrelsen invaldes fruarna Maria Fredholm, Elna Svensson (nyvalda), Anna Käll, Elvira Jansson och frkn Anna Pettersson (omvalda). Till revisorer valdes fruarna Anna Carlsson, Anna Eriksson och Clara Dahlström.

Med kamrathälsning:

Anna K—l.

Från Sundsvall.

Härvarande soc.-dem. kvinnoklubb hade söndagen den 16 maj anordnat ett stort offentligt möte å Polkots Hus, vartill alla arbetarkvinnor på platsen inbjudits och vilka glädjande nog även infunnit sig till så stort antal, att lokalen var fullsatt. Vår kamrat, fru Selma Tärnlund, höll härvid

föredrag över ämnet: "Sexuell hygien och moral i modern belysning". Det intressanta och väl genomtänkta föredraget åhördes med spänd uppmärksamhet och belönades med livligaste applåder.

För en mansålder sedan skulle det, såsom talarinnan framhöll, nästan ha varit otänkbart att se hithörande frågor offentligt dryftade, och det finnes måhända ännu de, som bli förargade vid ett rättframt tal om ting, varom man hittills endast viskade i smyg. Men de flesta fördomsfria människor skola hälsa det som ett glädjande framsteg, att man nu helt öppet kan diskutera angelägenheter av en så ingripande betydelse för det uppväxande släktet.

Efter föredraget antogs de närvarande enhälligt följande resolution (föret antagen av Radikala klubben i Stockholm):

"Vorklig barmhärtighet kräver upplysning åt alla om en förnuftig sexuell moral. Könslivets båda uppgifter: att lyckliggöra individen och att forplantat släktet, kunna icke alltid förönas. Jördömandet av skyddsmedel mot en ej önskad befruktning måste stämpas såsom inhuman och förfärdad moral: ärftligt belastade eller på förhand till nöd dömda barn böra ej sättas till världen. Lika barbariskt är åsikten, att det utomäktenskapliga moderskapet är en skam.

Därjämte kräver barmhärtighetskänslan — och även hänsynen till rashygien — rätt att tillintotgöra embryot i vissa fall, där sådant ingropp uppenbarligen är en gård av förnuft och barmhärtighet. I detta hänseende bör strafflagsstiftningen rörande fosterfördrivning ändras.

Av yttersta vikt är även, att såväl inom som utom äktenskapet födda barns vård och uppfostran i vidsträcktaste mån betryggas, såsom genom moderskapsförsäkring m. s. liknande åtgärder."

Efter det offentliga mötet hade klubben onskilt möte, varvid 10 nya medlemmar ingingo i klubben.

En fråga av följande lydelse: "vilka nöjen kunna anses osunda och således skadliga för människan och isynnerhet arbetareklassen" diskuterades ganska livligt, men gjordes intet uttalande, utan fick diskussionen utgöra svar på frågan.

Som vi so ha kvinnorna även här i detta "träpatronernas paradys" börjat vakna till förståelse för den intensiva kamp, som föres för arbetareklassens frigörelse.

Vi ha börjat inse, "att det icke är gott för männen att vara allena" i denna hårda kamp för "frihet och bröd", utan vi måste delta i, och stå stödjande vid deras sida för att kunna föra vår strid till slutlig seger.

Och vill jag nu till sist ställa en varm maning till alla arbetareklassens kvinnor, att så vitt möjligt är, ansluta sig till den socialdemokratiska rörelsen genom våra klubbar, och med alla till buds stående medel söka vinna upplysning om vad vår strid gäller i såväl andligt, intellektuellt som icke minst socialt hänseende.

"Såsom lejon resen eder!

Fylkon täta edra leder,

Skaka av var kedja då

Som man skakar dagg av strå,

Ni äro många — de äro få!"

Med partihälsning till kamrater landet runt.

S. U—d.

En indianprinsessa som författarinna.

Prinsessan Nooskalita — på svenska prinsessan Ädelsten — som är dotter till en hövding av Iroquoisstammen har nyligen lätit mycket tala om sig. Hon har nämligen givit ut en bok, Wynogene, som i romanform skildrar förhållandena i Nordamerika sådana de voro 50 år innan Columbus upptäckte denna världsdal, och har på alla möjliga sätt sökt höja kulturnivån bland sina stamfränder. Prinsessan Nooskalita, som numera kal-

lar sig Laura Cornolius, har besökt flera amerikanska universitet och företagit resor genom större delen av Nordamerika och Europa. I sin roman Wynogeno har hon, onligt sin egen utsägo, "försökt ge de vita, som ha en mycket bristfällig kunskap om de gamla indianernas seder och bruk, en levande bild av deras liv och leverne". Hon har varken förskönat eller förfulat dem, utan endast försökt arbeta bort de åskådningar som utbrotts av votenskapsmän eller resande, som flyktigt besökt Amerika. Nu vill prinsessan Neoskalita sätta i gång en stor rörelse till förmån för sitt folk. Rödskinnen kunna icke hjälpa sig själva, det är hon övertygad om. Därför försöker hon förmå de olika indianstammarna att sända ombud till en stor indiankongress, där man skall avgöra vilka åtgärder Nordamerikas regering skall vidtagas för att förhindra den röda rasens undergång. Hon anser att det först och främst behövs en reform av indianernas undervisningsväsen, vars brister hon själv fick lida av i sin ungdom. En noggrann folkräkning bland indianerna synes hon också mycket viktig, då hon är av den åsikten att rödskinnens antal är mycket underskattat. Genom dessa reformer, som äro skulle omfatta åkerbruket och koloniväsendet, tror sig prinsessan så småningom kunna förmå sina stamfränder att överge sin jakt och sitt nomadliv för att i stället slå sig ned som bofasta borgare och sysselsätta sig med handel och industri.

Upprop.

Brunnsviks Folkhögskolas styrelse har i år för andra gången inlämnat ansökan om statsanslag. Denna ansökan har även i år på för oss obekanta grunder av regeringen avslagits. Skolan har dock i allo kunnat styrka den för sådant anslag erforderliga kompetensen; Konungens Befallningshavande i länet har icke funnit något som helst skäl att frångå sin år 1907 gjorda tillstyrkan; kurserna ha slutligen sedan dess genom enhetligare organisation och läroplan, genom väsentligt ökat undervisningsmaterial samt genom större utrymme åt en del ämnen och förvärvandet av nya lärarkrafter vunnit avsevärt i värde och gedigenhet. Och i trots av allt detta — avslag även nu.

Detta avslag har åter brakt skolan i svårigheter, som, utan allmänhetens förnyade stöd och offervillighet, bli oöverstigliga. Det har sålunda ställt skolans styrelse inför nödvändigheten att åter rikta en vädjan till detta mäktiga stöd och denna prövade offervillighet.

Det torde icke vara förmätet att påstå att Brunnsviks Folkhögskola är av behovet påkallad och att den har en verklig och stor uppgift att fylla — såsom en väckare av bildningsintresset i kretsar, där detta intresse förut på grund av omständigheterna varit mer eller mindre sövt och som särskilt stått frågande inför folkhögskolans idéer och uppgifter — såsom den enda högre bildningsanstalt i landet, som direkt vänder sig till arbetarklassens ungdom. Att den även åtnjuter dessa kretsars och denna ung-

För klubbarna att rekvirera:

<i>Protokollsböcker</i>	Kr. 1:—	<i>Stadgar</i>	pr 100 st. Kr. 3:—
<i>Matriklar</i>	2: 50	<i>Medlemskort</i> ...	2:—
<i>Kassaböcker</i>	1: 50		

Broschyrer:

Arbetskvinnorna och socialismen. Av *Fredrik Ström*. Pris 10 öre.
Kvinnor, skaffa Eder bildningens och sammanslutningens makt. Av *Fredrik Ström* (Gratisbroschyr).
Morgonbris. Pris 10 öre.

20 proc. lämnas å 10-öres broschyrer och å »Morgonbris».

Nya broschyrer äro under arbete.

Rekvirera! Gör slut på den upplaga, som nu finnes inne. Sälj broschyren och "Morgonbris".

Verkställande utskottet.

Adr.: *Fru Elin Lindley, Tunnelgatan 1 B I, Stockholm.*

doms fulla förtroende och sålunda verkligen när densamma, synes oss bevisas av skolans stora elevantal och av den rika hjälp som särskilt från detta håll redan kommit skolan till del i form av gåvor, stipendier o. s. v.

Genom dessa frivilliga bidrag från enskilda och föreningar, genom arbetarpartiets på dess senaste kongress beslutade årliga anslag, genom de aktier som tecknats i skolans byggnadsbolag, och de medlemsavgifter, som erläggas till folkhögskoleföreningen, samt genom av skilda organisationer instiftade stipendier har grunden till skolan redan blivit lagd och fast murad. Det skulle ha varit statens egen omsorg att bygga vidare på denna grund; den skulle åtminstone ha bidragit till att fullborda och vidmakthålla bygget. Regeringen har i denna fråga varit av en annan mening. Det gäller för varje om det arbetande folkets rätt mån medborgare att protestera här emot. Det gäller för detta folk självt att ta saken helt i sin hand — att slutföra och uppehålla det påbörjade verket.

Så måste vi åter, om det ock i dessa hårda tider bär emot, vända oss till varje sådan medborgare direkt, såsom enskild man eller kvinna och såsom organisationsmedlem, med en varm vädjan att i sin mån gottgöra vad regeringen ansett sig kunna försumma — att dra sitt strå till stacken och så bidraga till skolans räddning ur nuvarande svårigheter och till betryggandet av hennes framtida bestånd och fortsatta utveckling.

Brunnsvik, Sörvik, i april 1909.

Brunnsviks Folkhögskolas styrelse:

<i>Bernhard Eriksson.</i>	<i>K. A. Karlsson.</i>
riksdagsman, Grängeshemmansäg., Norrvik, berg, ordf.	v. ordf.
<i>Karl-Erik Forsslund,</i>	<i>Carl Fagler,</i>
föreståndare, sekr.	lärare, kassör.
<i>Aug. Wigert,</i>	<i>Torsten Fogelqvist,</i>
ingenjör, lärare.	fil. kand., lärare.
<i>Agda Thonell,</i>	<i>Alb. Karlsson,</i>
folkskollärarinna,	hemmansägare, Sörvik.
Grängesberg.	

I varje arbetarhem,

där man vill följa med och förstå kvinnornas frigörelsesträvanden, bör

Morgonbris

finnas.

Därför:

Prenumerera på

Morgonbris!

Köp Koop. Syfabriken

LINNÉAS

tillverkningar. Efterfråga dem i de Koop. affärerna över hela landet!

St. Vattugatan 5, II — STOCKHOLM.

Gynna den kooperativa fabriktionen.